

Násilná kriminalita

Pojem násilné kriminality

- Jedná se o pojem kriminologický, nikoliv právní.
- Jedná se o nejzávažnější typ kriminality. Právem chráněným zájmem je v těchto případech život a zdraví člověka, příp. také lidská důstojnost a svoboda.
- Pojem násilné kriminality nemá jednotný výklad. Jednotlivé definice se liší zejména v tom, zda zahrnují násilí pouze fyzické, nebo i psychické, event. zda útok směřuje výlučně proti osobám, nebo zda tento může směřovat i proti majetku.

Pojem násilné kriminality - násilí

- Legální definici nemá ani pojem samotného násilí. Komentářová literatura k tomuto uvádí: *použití fyzické síly k překonání nebo zamezení kladeného nebo očekávaného odporu.*
- Násilí je z pohledu jeho působení na oběť možné rozdělit do dvou forem: a) vis absoluta – nedovoluje žádný odpor oběti
b) vis compulsiva - dovoluje oběti sice jednat, avšak působí na její vůli nebo proti její vůli s cílem donutit oběť k určitému jednání.
- Kriminologie vymezuje násilí širěji, např. *chování, kdy útočník nebo pachatel použije sílu vlastního těla nebo předmět (včetně zbraně) k způsobení škody, újmy nebo sklíčenosti (nepohodlí) jinému jednotlivci*
- Za násilnou kriminalitu je tak nutné bez zohlednění konkrétní skutkové podstaty jednotlivých trestných činů považovat skutky, při kterých bylo užito násilí v kriminologickém smyslu.

Násilné trestné činy

- Násilné trestné činy je možné rozdělit podle způsobu vyjádření jejich skutkové podstaty, účelu použití násilí a míry jeho užití do několika skupin.
- Za jednu takovou skupinu trestných činů považujeme ty trestné činy, pro naplnění jejichž skutkové podstaty je přímo vyžadováno násilí.
- Za další skupinu lze označit ty trestné činy, jejichž účelem je právě spáchání násilí (např. trestný čin násilí proti skupině obyvatel)
- Další skupinou jsou skutky, jejichž skutková podstata násilí přímo nepředpokládá, avšak výskyt násilí při jejím naplnění je zcela typický.
- Poslední skupinu tvoří skutky, jejichž skutková podstata násilí nepředpokládá, ani není při jejím naplnění typické, ale zároveň není jeho výskyt ojedinělý.
-

Pachatelé násilné kriminality

- lze dělit dle různých kritérií, např. dle právní kvalifikace jejich skutku, dle jejich motivu, dle charakteru vztahu k oběti apod.
- Obecně lze říci, že pachatelé násilné kriminality představují velmi rozmanitý soubor jedinců, kteří nejsou fakticky žádným znakem spojování.
- Důvodem této rozmanitosti jsou různé motivace, situační faktory trestného činu a různorodé osobnosti pachatelů násilné kriminality.
- Nicméně zůstává v tomto souboru pachatelů časté zastoupení agresivních psychopatů.
- Odborná literatura současně poukazuje, že pro pachatele násilné kriminality je také typické, že mají nízký stupeň vzdělání i intelektu a ve vyšší míře užívají návykové látky.

Pachatelé vražd - ženy

- Z výzkumů v odborné literatuře vyplývá, že ženy nejčastěji vraždí v rodině, kdy až v polovině případů je obětí vraždy jejich manžel.
- Nejčastějším místem spáchání trestného činu vraždy, kdy je pachatelem žena, je kuchyně.
- Nejčastějším vraženým nástrojem je v takových případech kuchyňský nůž.
-

Pachatele vražd - mladiství

- Z odborné literatury vyplývá, že společným znakem mladistvých pachatelů vražd je negativně vnímané prostředí v rodině.
- Odborná literatura dělí tyto pachatele do dvou kategorií. První skupina těchto pachatelů je charakterizována nižším intelektem, brzkou kriminalizací, poruchami chování a pácháním hlavně činů neznámých osob ze zjištěných důvodů. Tato skupina pachatelů obvykle neprojevuje lítost.
- Druhá skupina těchto pachatelů obvykle páchá trestnou činnost v rámci rodiny, obětí je potom nejčastěji rodič, či jiný příbuzný. Motivem je obvykle dlouhodobý krizový stav, příp. zjištěný motiv. Tito pachatelé projevují lítost.
-

Pachatelé vražd - nájemní vrazi

- Vyznačuje se profesionalitou u při provedení vraždy.
- K oběti nemá žádný osobní ani jiný vztah, často osobně nezná ani samotného objednatele vraždy a vše se realizuje pomocí jednoho nebo více prostředníků.
- Motiv je ziskový.
- Obvyklou vražednou zbraní je střelná zbraň.

Pachatelé vražd – vrahové partnerů

- Podle výzkumů v odborné literatuře je pro tento typ pachatelů typické, že pocházejí z úplných vícečetných rodin, kde však nevládlo harmonické prostředí.
- Pachateli jsou muži i ženy ve věku přibližně kolem čtyřiceti let. Ženy jsou častěji obětí manželské vraždy.
- Obvyklým motivem je dlouhodobý krizový vztah. Obvyklým místem činu je společná domácnost.

Pachatelé vražd - další rodinné vraždy

- Kategorie pachatelů pro různé motivy.
- Vražedkyně novorozeného dítěte - příčinou tohoto trestného činu je fyziologickými pochody podmíněné rozrušení matky vyvolané porodem.
- Vrazi rodičů - lze rozlišit několik skupin, např. děti vystavené týrání, sociopatičtí a citově chladní jedinci, duševně nemocní, rituální vrazi a vrazi zisťní. Častým jevem je dominance otce, kdy tento je následně usmrcen synem.
- Vraždy mezi sourozenci - velmi vzácné, nejčastějším motivem je v těchto případech žárlivost.

Pachatelé vražd - loupežné a jiné zjištěné vraždy

- Tyto skutky se vyznačují plánovitostí, organizovaností a různými zastíracími manévry k zakrytí trestného činu a jeho pachatele - např. ukrytí či přemístění mrtvoly, aranžování alibi, předstírání jiného motivu, zastírání násilné smrti apod. Není ani neobvyklé, že je pachatel pod vlivem návykové látky.
- Pachatelem je ve většině případů muž starý zhruba 27 let bez stálého zaměstnání. Zpravidla byl pachatel již dříve trestaný za majetkové nebo násilné trestné činy.
- Chování pachatele je bez afektu, motivované získáním majetkového prospěchu.
- Tento typ trestné činnosti vykazuje častější použití zbraně.
- Oběti jsou obvykle náhodné a pachatel nepociťuje lítost.

Pachatelé vražd – pachatel s poruchou osobnosti, psychopatický pachatel

- Tento typ pachatelů je kategorií velmi širokou a rozmanitou – pachatelé s různými poruchami.
- Častěji je pachatelem muž s problematickým chováním již v mládí.
- Pokud je pachatelem žena, pak nejčastěji trpí psychózou.

Pachatelé vražd - agresori

- Případy vykazující mimořádnou míru agresivity.
- Bez zjevného motivu.
- Věk pachatele je obvykle blízký věku mladistvých.
- Skutek je proveden brutálním způsobem,. Zpravidla blíže nespecifikovanou zbraní.
-

Pachatelé násilných sexuálních deliktů

- Tento typ trestné činnosti lze rozdělit na skutky motivované a bez sexuální motivace.
- Pachatelé těchto skutků jsou v odborné literatuře nazýváni jako tzv. „pachatelé síly a kontroly“, když motivem jejich jednání je ovládnutí a ponížení poškozeného. Do této skupiny jsou řazeni i pachatelé masivních sexuálních deliktů.
- Do kategorie pachatelů bez sexuálního motivu se řadí pachatelé, kteří využijí příležitosti a spáchají takový skutek kupříkladu během páchaní jiné trestné činnosti.

Pachatelé násilných sexuálních deliktů

- Do skupiny sexuálně motivovaných pachatelů se kromě pachatelů motivovaných sexuálním uspokojením řadí také sadističtí pachatelé hledající uspokojení v působení bolesti oběti.
- Odborná literatura dále definuje pojem sexuální vraždy - „*primárně dominuje potřeba snížit usmrcením či jednáním, které k usmrcení vede, nashromážděné sexuální vzrušení, uspokojit sexuální potřebu*“. Tento typ je nutné odlišit od vraždy, která má pouze zamést stopy.

Zdroje:

- KUČERA, Milan, KUČERA, Milan. K aplikaci institutu násilí v právu. *Bezpečnostní teorie a praxe*, 2008.
- ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník I. Obecná část. § 1–139. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012.
- SPURNÝ, Joža. *Psychologie násilí. O psychologické podstatě násilí, o jeho projevech a způsobech psychologické obrany proti němu*. Praha: Eurounion, 1996.
- HERETIK, Anton. *Extrémna agresia I, Forenzná psychológia vraždy*. Nové zámky: PSYCHOPROF, 2012.
- RYBÁŘ, Miroslav a kol.: *Kriminalistika. Metodika vyšetřování vybraných druhů trestných činů*. Plzeň: Nava, 2008.
- DIANIŠKA, Gustáv a kol. *Kriminológia*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011.
- VÁLKOVÁ, Helena, KUČTA, Josef a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012.

•

•

•